

4 / OBRONA PRZED AGRESJĄ 4-16.09

„Słońce wschodzi”

Rozkaz Naczelnego Wodza do gen. Tadeusza Kutrzeby oznaczający zgodę na rozpoczęcie manewru zaczepnego przeciwko wojskom niemieckim nad Bzurą

Chociaż bitwa graniczna nie przebiegała pomyślnie, to postawę obywateli i morale żołnierzy umocniła wiadomość o wypowiedzeniu Niemcom wojny przez Francję i Wielką Brytanię. Po pierwszych niepowodzeniach polskich wojsk rozpoczęła się odwrót jednostek Wojska Polskiego nad Wisłę, aby tam utworzyć nową linię obrony, na której można by było bronić się do czasu alianckiej ofensywy. Większość armii zachowała spójność, tym samym nie powiódł się niemiecki plan rozbicia Polaków w zachodniej części kraju („Fall Weiss”). Co więcej, nietknięta Armia „Poznań” 9 września wykonała manewr zaczepny na skrzydło nacierającego na Warszawę wroga. Tak rozpoczęło się największe starcie zbrojne Wojny Obronnej 1939 roku – bitwa nad Bzurą.

WALKI ODWROTOWE

KALENDARIUM

- 04.09. Dla osłony przepraw przez Wisłę tworzy się Armię „Lublin”
- 05.09. Na Górnym Śląsku trwają walki grup ochotników z Niemcami
- 06.09. Wojska niemieckie zajmują Kraków [A]
- 07.09. Kapituluje polska załoga na Westerplatte [B]
- 08.09. Tworzy się Armię „Warszawa” mającą za zadanie obronę stolicy
- 09.09. Rozpoczyna się bitwa nad Bzurą – początek natarcia Armii „Poznań” [C]
- 10.09. Wojska niemieckie zajmują Poznań
- 11.09. Pod broniącą się Warszawę przybywa Adolf Hitler
- 12.09. Pierwsze oddziały niemieckie atakują Lwów [D]
- 13.09. Pod Annopolem i Solcem wojska niemieckie forsują Wisłę [E]
- 14.09. Niemcy zajmują Gdynię [F]
- 15.09. Pod Jaworowem 11. Dywizja Piechoty rozбивa niemiecki zmotoryzowany pułk SS „Germania” [G]
- 16.09. Oddziały rozpoznawcze nacierającej z Prus Wschodnich niemieckiej 4. Armii i atakującej z Małopolski 14. Armii nawiązują kontakt w rejonie Włodawy [H]

NA WARSZAWĘ!

04.09.
Zacięta obrona polskiej piechoty

05.09.
Kontratak polskich czołgów – starcie 2. Batalionu Czołgów Lekkich z niemiecką 4. Dywizją Pancerną

06.09.
Trwająca cały dzień walka polskiej 13. Dywizji Piechoty z dwoma niemieckimi dywizjami pancernymi pozwala wycofać się na wschód pozostałym oddziałom Armii „Prusy”. Polska dywizja była ostatnią wielką zwartą jednostką wojskową przed Warszawą

07.09.
Niemieckie czołgi przejeżdżają przez Rawę Mazowiecką i Mszczonów

08.09.
Niemiecka szpic pancerna zostaje zatrzymana na ulicy Grójeckiej – trzy kilometry od Dworca Głównego

- Bitwa nad Bzurą 9-18/22.09**
 - + Odciażyła polską obronę Warszawy
 - + Pozwoliła zorganizować Armię „Warszawa”, złożoną z wycofujących się oddziałów Armii „Łódź”
 - + Odciągnęła uwagę Niemców od Lubelszczyzny oraz Przedmościa Rumuńskiego
 - Została rozpoczęta zbyt późno
 - Zabrakło konsekwencji w działaniu (przebijaniu się na południowy wschód)
 - Walczących oddziałów nie wsparły Armia „Modlin” i Armia „Warszawa”
 - Przewaga Niemców
- Obrona Wizny 7-10.09**

Pozycje nad Wizną broniły przeprawy przez Narew i blokowały drogę prowadzącą w kierunku twierdzy brzeskiej. Przez trzy dni obrońcy powstrzymywali ataki dwóch dywizji pancernych, dywizji zmotoryzowanej i brygady fortecznej, w sile około 30 000 żołnierzy.

DOWÓDCA POLSKIEJ OBRONY: kpt. Władysław Raginis

SKŁAD POZYCJI OBRONNYCH

- 7 czołgów
- 1 brygada kawalerii
- 2 pułki piechoty

1 km

75

720

PRZEDMOŚCIE RUMUŃSKIE

Wobec przełamania przez Niemców polskiej linii obrony na wielkich rzekach, Naczelny Wódz postanowił skoncentrować jak najwięcej jednostek w miejscu, które umożliwiłoby dłuższą obronę – wybór padł na tak zwane Przedmoście Rumuńskie.

POWIERZCHNIA 15 000 km²
4% POWIERZCHNI CAŁEGO KRAJU

ZALETY

- Sprzyjający obronie teren (rzeki, góry)
- Łatwy kontakt z neutralną Rumunią – dostęp do portów nad Morzem Czarnym przy ewentualnej ewakuacji wojsk

WADY

- Przewaga mniejszości narodowych (Ukraińcy od drugiej dekady września mordowali polskich żołnierzy i cywilów)
- Ryzyko niemieckiego ataku przez Węgry

Siły polskie 10 września liczyły ciągle 27 dywizji piechoty (część czterech znajdowała się w transportach), 10 brygad kawalerii i 1 brygadę pancerno-motorową oraz 172 samoloty (z czego 60 w brygadach pościgowej i bombowej). Część tych jednostek miała za zadanie bronić Warszawy, Modlina i Lwowa (łącznie około 150 000 żołnierzy). Jeszcze więcej (170 000) zaangażowanych było w bitwę nad Bzurą, która toczyła się w odległości około 2-3 tygodni marszu od Dniestru (przy nierealnym założeniu biernej postawy Niemców). W kierunku Przedmościa Rumuńskiego próbowały nieskutecznie przebiegać się z Lubelszczyzny oddziały Armii „Kraków”, Armii „Lublin” i Armii „Modlin”, a spod Przemyśla oddziały Frontu Południowego.

DZIWNNA WOJNA *fr. drôle de guerre*

ang. *phony war* (wojna głośników) lub *bore war* (nudna wojna)
niem. *Sitzkrieg* (wojna na siedząco)

STRATY FRANCUSKIE

2000
ZABITYCH I RANNYCH

STRATY POLSKIE W CZASIE WOJNY OBRONNEJ

5700
DZIENNE
ZABITYCH I RANNYCH

- #### DZIAŁANIA PODJĘTE PRZEZ ALIANTÓW
- Pojedyncze naloty brytyjskiego lotnictwa na przygraniczne fabryki niemieckie (początkowo zrzucono tylko ułotki)
 - Ograniczona ofensywa wojsk francuskich 7-16 września (ok. 12 km w głąb terytorium niemieckiego) 40 dywizji przeciwko 20 niemieckim

12.09. KONFERENCJA W ABBEVILLE - FRANCUZI I BRYTYJCZYCY POSTANAWIAJĄ WSTRZYMAĆ JAKIEKOLWIEK DZIAŁANIA NA RZECZ BRONIĄCEJ SIĘ POLSKI

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Krakowie

OPRACOWANIE I GRAFIKA: ŁUKASZ WRONA, PAWEŁ KUROWSKI
KOORDYNATOR: MICHAŁ MASŁOWSKI
KONSULTACJE: DR TEODOR GAŚIOROWSKI, DR DAWID GOLIK, KRZYSZTOF PIĘKARCZAK

BIBLIOGRAFIA

- Tadeusz Jurga, *Bzura 1939*, Warszawa 2001
- Daniel Kores, *Tranzyt południowy. Problem organizacji kolejowego tranzytu materiału wojennego do Polski przez Rumunię w latach 1921-1939*, „Europa Orientalis” 2014, nr 5
- *Studia z dziejów Europy Wschodniej i Państw Bałtyckich*, <https://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/EIO/article/viewFile/6382/5772>
- Paweł Wleczorkiewicz, *Kampania 1939 roku*, Warszawa 2001
- Wojciech Włodarkiewicz, *Przedmoście Rumuńskie*, 2001
- Wojciech Zalewski, *Piotrków 1939*, Warszawa 2000
- Wojciech Zalewski, *Wielki Atlas Kampanii Wrześniowej 1939*, Warszawa 2009
- Apoloniusz Zawilski, *Bitwy polskiego Września*, Kraków 2009